

Energiestrategie Twente

Nijverheidstraat 30
Postbus 1400
7500 BK Enschede

RES Twente

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
T.a.v. Minister Wiebes
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

UW KENMERK	ONS KENMERK	2020-00075 / D2020-07-000221	DATUM	29-07-20
BEHANDELD DOOR	E-MAIL	M.Herik@regiotwente.nl	TELEFOON.	053-4876511
	ONDERWERP	internetconsultatie warmtewet 2.0 Regionale Energiestrategie Twente (RES Twente)		

Geachte minister Wiebes,

Op 22 juni 2020 heeft het ministerie van Economische Zaken en Klimaat het wetsvoorstel Wet Collectieve Warmtevoorziening opengesteld voor consultatie. Wij hebben met belangstelling het wetsvoorstel gelezen en maken graag gebruik van deze mogelijkheid om op het wetsvoorstel te reageren.

Ook de RES regio Twente wil vanuit de stuurgroep Regionale Energiestrategie Twente gebruik maken van deze mogelijkheid om via formele consultatie te reageren op het wetsvoorstel, aanvullend op reactie van VNG, IPO en G40. Wij kunnen ons vinden in de door hen naar voren gebrachte zienswijze, maar willen u via deze brief aandacht vragen voor een aantal regio-specifieke onderwerpen, te weten:

1. een regionaal warmtenet in Twente;
2. afstemming over inwerkingtreding van de WCW met opleverdatum Transitie Visie Warmte;
3. overgangsrecht.

1. Een regionaal warmtenet in Twente

Met een unieke mix aan warmtebronnen heeft Twente als alternatief voor aardgas meerdere kansen voor het verduurzamen van de gebouwde omgeving. Als alle huidige bij ons bekende bronnen voor woningen worden ingezet kan in theorie 88% van de warmtevraag van woningen in Twente al verduurzaamd worden. Zo heeft Twente een groot potentieel aan industriële restwarmte waarmee ca. 100.000 woningen in Twente verwarmd kunnen worden doormiddel van een regionaal warmtenet. In een aantal Twentse gemeenten ligt al lokale warmte-infrastructuur om deze bronnen te benutten. Door deze netten via een regionale infrastructuur te verbinden kan een regionaal warmtenet worden ontwikkeld, die het gebied van Enschede, Hengelo, Borne, Almelo, Oldenzaal en mogelijk Haaksbergen en Wierden van warmte kan voorzien. In de toekomst kunnen deze bovenlokale warmtebronnen aangevuld worden met geothermie en aquathermie. Hiermee kunnen ontwikkelingen in de tijd worden meegenomen.

In de concept-RES Twente geven wij aan dat Twente via een regionaal warmtenet de kans wil benutten om industriële restwarmtebronnen in te zetten voor het verduurzamen van de gebouwde omgeving. Dit vraagt om publieke sturing, zodat de potentie volledig kan worden ingezet waar het de meeste toegevoegde waarde oplevert voor de regio. Om de potentiële 100.000 woningequivalenten in de toekomst van warmte te kunnen voorzien moet een 'open' regionale warmte-infrastructuur worden aangelegd. Dit mag niet ten koste gaan van betaalbaarheid voor inwoners, want die moeten vertrouwen hebben in collectieve warmte als alternatief voor aardgas. Daarom hebben wij bij de aanbidding van de concept-RES Twente de volgende aanbevelingen voor een regionale collectieve warmtevoorziening gedaan: Daarom hebben wij bij de aanbidding van de concept-RES Twente de volgende aanbevelingen voor een regionale collectieve warmtevoorziening gedaan:

- Publieke sturing voor de realisatie van de warmte-infrastructuur met een open netwerk dat zowel rendabele als onrendabele gebieden aan kan sluiten en beschikbare bronnen efficiënt kan benutten.
- Een grote rol voor publieke netwerkbedrijven in de warmteketen, verankerd in de Wet Collectieve Warmtevoorziening, die nu voorligt voor consultatie.
- Regionale bevoegdheden voor kostensocialisering en kostengelijkheid. Eén vergelijkbare prijs voor warmte voor alle inwoners die hun woningen op het regionale warmtenet aansluiten is van belang voor de haalbare en betaalbare transitie naar aardgasvrij.
- Voldoende investeringsruimte voor gemeenten en publieke netwerkbedrijven.

Onder de Wet Collectieve Warmtevoorziening wijst de Minister voor regionale warmte-infrastructuur een warmtetransportbeheerder aan, als de partijen in de desbetreffende regio hierover niet tot overeenstemming komen. De totstandkoming van regionale warmtenetten vraagt dan ook om regie en samenwerking met alle betrokken partijen. Dat pleit voor publieke sturing en verankering in de WCW. Diverse onderzoeks- en adviesinstituten adviseren de regering om warmtenetten een meer publiek karakter te geven, of zelfs een nutsvoorziening te maken, zoals bij elektriciteit en gas het geval is¹.

In het voorstel WCW wordt juist op één model met het geïntegreerde warmtebedrijf als enige juridische entiteit gestuurd. In deze fase van de warmtetransitie, heeft Twente behoefte aan regie en samenwerking met alle betrokken partijen. Door te kiezen voor integrale warmtebedrijven worden deze mogelijkheden sterk beperkt. Alle partijen, middelen en kennis zijn nodig voor een regionaal warmtenet in Twente. Daarom is het van belang om de kracht van alle partijen te benutten, inclusief publieke netwerkbedrijven.

De MvT gaat er vanuit dat er alleen in Zuid-Holland wordt voorzien in een regionaal warmtetransportnet, omdat alleen daar sprake is van een grootschalig aanbod van warmtebronnen en een breed potentieel aan (grote) afnemers. Dit is onjuist. Ook in Twente is er sprake van een situatie met een groot potentieel aan bovenlokale restwarmtebronnen, waarmee ca. 100.000 woningequivalenten verwarmd kunnen worden door de realisatie van een open regionaal warmtetransportnet.

De inrichting van transportnetten en de aanwijzing van een publieke transportnetbeheerder is een goede stap, maar biedt nog onvoldoende ruimte om daadwerkelijk transportnetten ruimschoots te ontwikkelen. De wet collectieve warmtevoorziening is onvoldoende duidelijk over de verkavelingssystematiek i.r.t. het reeds bestaande

¹ Warm aanbevolen – Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur (2018), Sturen op sociale waarde van infrastructuur – Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (2018), Via Parijs: Een ontwerpverkenning naar een Klimaatneutraal Nederland – College van Rijksadviseurs (2019), Regulering van de Nederlandse warmtevoorziening – SEO en Ecorys (2020)

RES Twente

warmtenetwerk en het aanwijzen van nieuwe warmtekavels in de gebieden waar bij inwerkingtreding van de wet collectieve warmtevoorziening het leverende warmtebedrijf al een aanwijzing/ontheffing van B&W heeft.

Daarnaast is de wet onduidelijk over de werking van de wet over het reeds bestaande regionale leverende warmtebedrijf en de collectieve warmtevoorziening. Een aanwijsbevoegdheid voor decentrale overheden voor regionale transportnetten is daarvoor nodig. Gemeenten en provincies moeten kunnen kiezen voor het aaneenschakelen van kleinere systemen, via een bottom-up ontwikkeling. Op basis van de kavel-eisen rondom zelfstandigheid is dit binnen dit wetsvoorstel niet mogelijk, terwijl transport in het voorstel wel gedefinieerd is en in bepaalde gebieden de verwachting is dat een groot deel van de warmte (nu beschikbaar, maar nog niet benut) via transportleidingen geleverd zal worden. Daarom willen we het ministerie het aanbod doen om experimenteerruimte te vragen om te kijken hoe de verkavelingssystematiek in de praktijk werkt in geval er al warmte-infrastructuur aanwezig is.

- *Vanuit de RES-opgaven blijkt dat er voor een kostenefficiënte transitie in Twente behoefte ontstaat aan een warmtetransportsysteem die (nieuwe en bestaande) warmtedistributiesystemen en andere grootschalige warmtebronnen en afnemers (zoals verschillende vormen van bedrijvigheid) in de regio ontsluit.*
- *We vragen experimenteerruimte om te kijken hoe de verkavelingssystematiek in de praktijk werkt in geval er al warmte-infrastructuur aanwezig is*

Zoals is aangegeven in uw brief aan de Tweede Kamer op 22 juni 2020 moet de WCW gemeenten meer regie geven op de warmtetransitie. Om dit te bereiken is het van belang dat deze wet ook ruimte biedt voor veranderingen in het energiesysteem en rekening houdt met onzekerheden door de mogelijkheid te bieden hierop in te spelen. De WCW is onlosmakelijk verbonden met veranderingen in het bredere energiesysteem. Dit energiesysteem gaat de komende jaren sterk veranderen: van fossiel naar duurzaam, van centraal naar decentraal en van consument naar prosumers. Er zal steeds meer interactie plaatsvinden tussen de verschillende energiedragers. Dit betekent dat er in toenemende mate gedacht moet worden vanuit het totale energiesysteem. In het voorstel wordt de relatie met ander energiedragers nauwelijks benoemd. Warmte staat niet op zichzelf, investeringsplannen moeten naast elkaar worden gelegd om te kijken wat uiteindelijk doelmatig is. Netwerkbodrijven zijn bij uitstek geëquipeerd het systeemperspectief vanuit techniek, financiën en haalbaarheid in te brengen en willen Twente vanuit hun publieke taak met kennis en kunde terzijde kunnen staan in de ontwikkeling van een regionaal warmtenet. De transitie naar aardgasvrije gebouwde omgeving is een grote opgave waarbij alle bronnen zo efficiënt mogelijk benut moeten worden.

Twente wil met de realisatie van een open regionaal warmtenet de beschikbare bovenlokale industriële restwarmtebronnen maximaal benutten om woningen en gebouwen van een duurzaam alternatief voor het gebruik van aardgas te voorzien. Met de totstandkoming van een regionaal warmtenet zien wij mogelijkheden om voor een groot gebied tot een uniforme en betaalbare prijs voor collectieve warmte te komen. Daarmee is de transitie naar aardgasvrij haalbaar en betaalbaar voor inwoners die hun woningen hierop aansluiten. Wij zien de WCW dan ook als een transitiewet die ruimte biedt aan kostensocialisering en kostengelijkheid om de transitie naar aardgasvrij haalbaar en betaalbaar te maken.

Wij stellen voor om Twente de mogelijkheid te bieden binnen de WCW met alle betrokken partijen een regionaal warmtetransportnet te realiseren in plaats van één geïntegreerd warmtebedrijf als juridische entiteit en ruimte te bieden voor kostensocialisering en kostengelijkheid. Eén prijs voor warmte voor alle inwoners waarvan de woningen via het regionale warmtenet worden verwarmd is van belang voor een haalbare en betaalbare transitie naar aardgasvrij.

RES Twente

2. Afstemming over inwerkingtreding van de WCW met opleverdatum Transitie visie warmte

Gemeenten krijgen vanuit het Klimaatakkoord regie op de gebouwde omgeving. Via het opstellen van een Transitievisie Warmte (TVW) kunnen ze aangeven in welke gebieden een warmtenet het alternatief wordt voor aardgas. De TVW moet uiterlijk eind 2021 zijn vastgesteld door de gemeenteraad. De WCW maakt het mogelijk dat gemeenten voor de desbetreffende gebieden warmtekavels vaststellen en via een aanwijzingsprocedure een warmtebedrijf selecteren die integraal verantwoordelijk wordt voor de realisatie en exploitatie van het collectieve warmtesysteem. In gebieden waar nu al een warmtenet ligt moet bij de inwerkingtreding van de WCW direct een kavel worden toegewezen aan het reeds aanwezige warmtebedrijf. Binnen de toegewezen warmtekavel is nog wel ruimte voor inbreiding, maar niet voor uitbreiding zonder afstemming met het warmtebedrijf.

Twente wil vanuit bestaande warmtenetten een regionale warmte-infrastructuur aanleggen en een integrale afweging maken op basis van TVW's van gemeenten welke gebieden aangesloten kunnen worden op een regionale warmte-infrastructuur zoals in de concept-RES Twente is beoogd. Dit vraagt om samenhang tussen de TVW, RES 1.0 en WCW.

Wij stellen voor om de inwerkingtreden van deze wet af te stemmen op de opleverdatum van de RES 1.0 (uiterlijk 1-7-2021) en de TVW (31-12-21), zodat er daarbij een integrale afweging gemaakt kan worden.

3. Overgangsrecht

Op dit moment is de tariefregulering voor warmtenetten gebaseerd op het Niet Meer Dan Anders (NMDA)-principe. Hierdoor is er weinig verband met de daadwerkelijke kosten die gemaakt moeten worden voor de warmtelevering. De kostenopbouw bij warmtelevering loopt sterk uiteen. Deze scheve verhouding tussen kosten en opbrengsten brengt risico's met zich mee voor de rendementen die de warmtebedrijven kunnen realiseren. De rendementen van warmteleveranciers zijn niet hoog, in tegenstelling tot de gedachte bij de totstandkoming van de oorspronkelijke Warmtewet. Dat vormt een risico voor de langere termijn leveringszekerheid bij bestaande warmtenetten. De WCW laat de gasreferentie los en relateert de warmteprijs aan de kosten van warmtebedrijven binnen een warmtekavel. Dat heeft voordelen ten opzichte van de huidige systematiek: doordat er meer transparantie komt in de prijsopbouw. Door een kavel voor een groter gebied aan te wijzen kunnen dezelfde tarieven gehanteerd worden.

Voor de gebieden waar reeds warmtenetten aanwezig zijn, zal op basis van het voorgestelde overgangsrecht een specifieke warmtekavel moeten worden aangewezen, waardoor er binnen die gemeenten (en de regio Twente) welhaast per definitie prijsverschillen voor warmte gaan ontstaan, wat ten koste gaat van draagvlak voor warmtelevering via een warmtenet in onze regio.

Tevens gaat de wetgever er vanuit dat in het overgangsrecht met de huidige afspraken de transitie naar aardgasvrij goed is geregeld. Dit is veelal niet het geval. Vaak zijn bestaande concessies gericht op het aansluiten van nieuwbouw en zijn de afspraken om te sturen niet geschikt voor het aardgasvrij maken van bestaande bouw. De zittende partij is daar niet op geselecteerd. Wanneer de afspraken een op een overgaan, zijn de publieke belangen onvoldoende geborgd en heeft de gemeente te weinig regiemogelijkheden.

- *Wij vragen u om binnen de WCW te voorzien in een oplossing voor de verschillen in de prijs voor warmte, die kunnen gaan ontstaan bij de aanwijzing van een warmtekavel voor een bestaand warmtenet.*
- *Wij nodigen het ministerie van EZK uit om samen met ons te kijken naar wat er nodig is om een concessie om te zetten in een of meer warmtekavels.*

Energiesstrategie Twente

Nijverheidstraat 30
Postbus 1400
7500 BK Enschede

RES Twente

Wij vinden het een goede zaak dat deze (transitie)wet er komt. Van belang is dat deze wet ons de ruimte te biedt en de juiste sturingsmogelijkheden geeft om regie te voeren op de warmte-transitie voor onze inwoners. We staan aan het begin van deze transitie. Er is daarom een wet nodig die ruimte biedt om te leren en nieuwe ontwikkelingen niet uitsluit. Ook de borging van de publieke belangen zoals betaalbaarheid en energierechtvaardigheid verdienen de nodige verdere uitwerking. Daarom verzoeken wij u om onze reactie mee te nemen in de verdere ontwikkeling van de WCW.

Met vriendelijke groet,

Louis Koopman
Voorzitter stuurgroep RES Twente